

מראי מקומות - קידושין מ"ה

באחותה, וא"כ צריכה מיאון שמא יאמרו דקידושין לא תפסי באחותה. וכ' תוס' דאף שמא לא נתרצה השני כדי נסבא, דהא אף אם נתרצה גם לשני, הא כל האיסור דאחות חלוצתו הוא רק מדרבנן, וא"כ עדיין תפסי הקידושין באחותה, ויהי' צריכה מיאון. ולכן הק' תוס', למה באמת נקט הגמ' דלא נתרצה כלל. ותי' דלא מיבעיא קאמר, ל"מ אם נתרצה הראשון, דודאי צריך לחוש לשני, כיון דלעולם קידושין שלו, דהיינו קידושין מאמר, אינו אלא מדרבנן, וקידושין תופסין באחותה, אלא אף אם לא נתרצה הראשון, דא"כ יש לחוש דקידושי שני הוי קידושין גמורים, ועל צד זה באמת אין קידושין חל באחותה כלל, מ"מ יש לחוש דלא נתרצה גם לשני, וא"כ באמת קידושין תופסין באחותה. עוד כ' הרמב"ן דלא הי' יכול לומר כן דנתרצה בשניהם, דא"כ באמת לא יהי' יכול הבת למאן [ולכאור' כוונתו, דעל הצד דנתרצה האב, אין שייך לה למאן].

(ג) **שמא נתרצה הבן לא אמרי' - כ' הרא"ש (סי' ו', וכן הוא ברי"ף [יט. בדפין])** דאפי' נתרצה הבן בפירוש לא מהני, דרק לגבי האב, דכשנתרצה י"ל דהו"ל כמי שאמר צאי וקבלי קידושיך, אז שייך שיחול הקידושין למפרע. אבל לגבי הבן, הרי צריך שיעשה לאביו שליח, וריצוי שלו אח"כ לא מהני כלל. והק' האבני מלואים (ל"ז, י"ז), מ"ש דלענין הבת מהני, הא שי' הרא"ש בצאי וקבלי הוא ג"כ מדין שליחות הוא, וא"כ מ"ש בהבת דמהני, ובהבן דלא מהני, והניח בצ"ע. אולם ע' בריטב"א (מהדו"ב) שכ' לדקדק מדברי רש"י (בפירוש) דס"ל דסגי בהא דנתרצה בפני האב, ואי"צ למנותו בפירוש, וכן הביא מהרמ"ה.

(ד) **ודלמא ארצויי ארציי קמי' - כ' הרא"ש (ריש סי' ז')** דמכאן נראה לדקדק דאין צריך עדים במינוי שליח להולכה, דהא כאן חיישינן שמא ארצי קמי', והוי זכיי', ויכול להיות שלוחו עי"ז, אף דודאי לא היו עדים על המינוי. וכן הביא דעת הרמב"ם, והביא

(א) **אלא לאו דקידשה איהי נפשה וקרי לה אלמנה - כ' תוס',** דמה דלא תי' הגמ' דמיירי בשידך, היינו משום דא"כ הו"ל כמו שקידשה אביה, וא"כ שוב הדרה קו' לדוכתי, דהו"ל שפחות אחר אישות. ומבואר מדברי תוס' דאם אמרי' דקטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה חיישינן לריצוי האב אפי' בלא שידוכי, לא יהי' נחשב דאביה קידשה, ולכן לא יהי' חשיב שפחות אחר אישות. וע' בהמקנה שנתקשה בזה, לפי לשון זה בגמ', דאמר שמואל דאפי' בלא שידוכי חיישינן לריצוי האב, למה באמת יכול האב למכור בתו, הרי הוי מכירה לשפחות אחר אישות. וללישנא דבלא שידוכי לא בעינן גט כלל, הק' המקנה דאיך קורין אותה אלמנה, הרי לא חלו הקידושין כלל. ולכן הוא ביאר דמיירי שלא שמע האב עד שלאחר שנתאלמנה או נתגרשה, וכיון שכבר נקרא עלי' שם אלמנה וגרושה, אף שלא שמע האב, כבר אסורה לכהן, ושוב אין האב יכול לבטל הקידושין ע"י מה שלא נתרצה [נועדיין צ"ע בכל זה, ויש לעי' אם שייך לומר דע"י מה ששידכו הוי יותר קידושין על ידו, משא"כ אם הקידושין חלו בלא שידוכי נחשב טפי על ידה, ואולי תלוי בשי' הראשונים לעיל איך שמבינים הא דקטנה שנתקדשה וכו' מהני, וצ"ע]. **אולם כל חילוק זה הוא רק לשי' תוס', דכ' לחלק בין שידכו ללא שידכו, ומבואר מדבריו דכיון דבשידכו חיישינן שמא נתרצה האב, א"כ מספק זה אינו יכול למוכרו. אבל ע' בשלגל"מ, דכ' לבאר קו' הגמ', דאף דמספק מצריכין גט ומיאון, זהו רק לענין איסורא, אבל לענין ממונא, האב מוחזק הוא בזכות למכור בתו, וא"כ שפיר יכול למוכרה. ולדבריו לכאור' זהו ג"כ בשידכו (דדוחק לומר דכיון דשידכו ודאי נתרצה האב, ואין כאן אפי' ספק), דכיון דרק חשש הוא שמא נתרצה האב, ממילא ודאי עדיין יכול למוכרה, וא"כ הדרה קו' תוס' לדוכתי, לימא דמיירי בשידכו וכ"ע ס"ל דצריכה גט ומיאון, וצ"ע.**

(ב) **צריכה מיאון, שמא לא נתרצה לא לראשון ולא לשני - כ' רש"י** דלא נתרצה לראשון כדי נסבא, דהא אפי' אם נתרצה לראשון, מ"מ צריכה מיאון, דאם לא נתרצה לשני, א"כ אין קידושיו כלום, ונמצא דתפס קידושין

איסורא, אף בדרבנן ספיקא לחומרא לשי' כמה פוסקים (ע' בשו"ת הרשב"א [א', ת"א], שכ' דלא אמרי' דאזלי' בתר חזקת איסור לחומרא בספק דרבנן א"כ יש בה עיקר מדאורייתא, אבל ע' בש"ך [דיני ס"ס אות כ'] שכ' שלא כ' הרשב"א כן אלא לדעת השואל, אבל באמת ס"ל דאף בספק דרבנן אזלי' בתר חזקת איסור)., וכיון שהיתה לה חזקת איסור, דמעיקרא לא היתה רשאה לאכול תרומה קודם הנשואין, ולכן מספק אינה אוכלת. ולשיטות הסוברים דאף באתחזק איסורא דרבנן ג"כ ספיקו להקל, כ' דשאני הכא דספק זה אפשר להתברר, וכמה פוסקים ס"ל בספק שאפשר להתברר מחמרי' אף בדרבנן. וע"ע בריטב"א, דמעיקרא כ' (כתוס') דזרה למפרע דנקט לאו דוקא, כיון דקידושיה מן התורה, וה"ק, דנמצאת דזרה דרבנן אוכלת תרומה שלא כדין. אבל שוב כ' דאולי שייך זרה לגמרי גם מדאורייתא, דהיינו כגון שנמצאת בה סמפון, ומחל לא הבעל ע"מ שלא ימחה אביה בנשואיו, וכי אתי אביה ומיחה, בטיל תנאה, והווי קידושי טעות למפרע, וא"כ באמת הוי זרה. וע"ע במשנה למלך (תרומות ז', י"ז), שהק' דמלבד מה דמעיקר הדין יכולה לאכול בתרומה, הרי תרומה בזמן הזה הוא מדרבנן בכלל, וא"כ למה החמיר ר' אסי באכילתו. וע"ש שכ' לפרש שאין מחלקין בענינים אלו בין תרומה דרבנן לתרומה דאורייתא.

ז) אבל הכא דאיתי' לאב, האי דשתיק מירתח רתח- העיר הרשב"א דהא לעיל (מד:): חיישינן שמא נתרצה האב, והיינו אפי' היכא שהאב כאן. וביאר דשאני הכא, דנישואין מלתא רבתי היא, כיון דמתיחדה בחופה, וכיון דהאב אי' הכא, ונשאת שלא מדעתו, ודאי מקפיד קפיד.

מהראב"ד לחלוק עליו, דאין מהני הודאת הבעלי דין כאן (במקום עדים), הרי חב הוא לאחריני, וכ' הרא"ש לחלק, דכיון דאי"ז גמר הדבר, א"כ שפיר יכולין להודות על המינוי שליחות, ואי"ז נחשב חסרון דחב לאחריני.

ה) נתקדשה לדעת אביה והלך אביה למדה"י ועמדה ונשאת, אמר רב, אוכלת בתרומה- פרש"י, משום דכיון דקידשה לדעתו, אמרי' דמסתמא ניחא לי' גם להחופה עד שיבא וימחה. וע' בירושלמי (כד.) שהביא מח' בטעם רב, חד מ"ד ס"ל דהטעם הוא משום דחזקה דניחא לי' בהחופה, וחד ס"ל משום דאיסור אכילת תרומה בארוסה אינו אלא מדרבנן. והביא הגמ' שם דנפק"מ הוא לענין מעשה ידיה, דאם אמרי' דמסתמא מסכים להחופה, מעשה ידיה לבעלה, ואם משום דאיסור ארוסה לבת ישראל רק מדרבנן, אז מעשה ידיה לאביה. והביא שיש עוד נפק"מ, לענין אם בעלה יורשה, דאם הי' מסתמא דעתו לחופה, אז בעלה יורשה, אבל אם משום דאיסור ארוסה בתרומה הוא רק מדרבנן, אז מספק אביה יורשה. ומדברי רש"י אצלנו ג"כ מבואר דהטעם הוא משום דארוסה אוכלת בתרומה מה"ת, ולכן שפיר ס"ל להגמ' כאן דמודה רב דאם מתה דאין הבעל יורשה. וע' ברא"ש (סי' ח') שצידד דאולי מה שיכולה לאכול בתרומה הוא משום דסומכין על רוב, דרוב פעמים אין האב מוחה, ומה דמודה רב דאין הבעל יורש, היינו משום דאין הולכין בממון אחר הרוב, ולפ"ז גם יהי' יכול הבעל לטמא לה, דבאיסורים הולכים אחר הרוב. אלא דכ' דא"א לומר כן, דהא רב ס"ל דהולכין בממון אחר הרוב, אע"כ מקילין בתרומה כיון שהאיסור בארוסה הוא מדרבנן, אבל לא יהי' יכול הבעל לטמא לה, כיון דספק הוא [אבל לפי טעם בירו' דאין הטעם משום קולא דתרומה, אלא משום חזקה דהאב נתרצה בהחופה, לכאוי' ה"ה דיהי' יכול הבעל לטמא לה].

ו) שמא יבא אביה וימחה ונמצאת זרה אוכלת בתרומה למפרע- לכאוי' יש להק', הרי כל האיסור לה לאכול בתרומה הוא רק איסור דרבנן, דמדאורייתא ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה, וא"כ למה חוששין לשמא יבא וימחה, הרי ספק דרבנן לקולא. וכ' בבאר יצחק (אה"ע א', ריש ענף ה') דהיכא דאתחזק